

ואז, כאילו כדי לתת לגיטימציה מכובדת למעשה רכה נגד העולם הזה, הציג התיאטרון הלאומי הבימה מחזה מוזמן של מוסינזון, "המטיף בעקפין למעשי" אלימות נגד עורכיו של "השבועון המפויים".

למרות הנוכחות ההפגנתית הפרת-התקדים של כל צמרת השילטון בהצגת-הכוכרה, נאלצה הבימה להוריד את המחזבל מהמבמה כעבור שלושה חודשים. הטלוויזיה העלתה קטע מהמחזה והציגה אותו שוב, מכזיב לפרש על הרקע לכתיבתו ולהצגתו. ייגאל מוסינזון התבטא על המסר שבמחזה זה כאילו הוא מבטא את האמת האמנותית שלו. אילו היה ייגאל מוסינזון מוכה על הטא ומורה בשגיאה שעשה בכתוב-בת מחזות מעין זה, אפשר היה להתעלם מכך. אולם הוא לא עשה זאת. בהתחברות טען מוסינזון שהיום לא היה חוזר וכותב את המחזה, מפני שנוכח כי אין זה משתלם להיות דון-קישוט במערכה נגד העיתונות. בתקופה שבה מרחפת סכנה חדשה על חופש העיתונות, כשברקע נשמעות זמירות עמומות על מונותיו של השילטון החדש במדינה, מקבלת ההצגה גיה המחודשת של "בשורות" ייגאל מוסינזון כמל-וויונה, ללא ערעור מובה, משמעות מסוכנת ביותר. משום כך, כדי להבהיר את הרקע להצגת המחזה ואת אישיותו המוסרית האמיתית של האיש שכתב אותו, רואה העולם הזה חובה לעצמו לחזור ולפרסם כתבה שפורסמה בגיליון העולם הזה (1068) לפני 19 שנים. הכתבה מתפרסמת להלן כלשונה, ללא השמטות או תיקונים כלשהם.

הטלוויזיה הישראלית הקדישה בשבוע שעבר את אחת מתוכניות היקרה שלה, חיים שכאלה, לסופר ייגאל מוסינזון. לעיני דור שלם של אנשים שלא ידעו את ייגאל מוסינזון, נגולה פרשת חיון של האיש שתרגם לתרבות הישראלית המתחדשת יצירות ספרותיות כמו אפרים כשק זרדד גבר, מהי זות כמו אלדורדו וקובלן וסיפורת הרפתקות לילדים המשתרעת על פני כל כרכי הסמבה. אלא שהיה קשר מיקרי בלבד בין פרשת חיון של ייגאל מוסינזון וזו במציאות לבין מה שהוצג על גבי המסך בתוכנית האפורה והמשעממת של עמוס אטינגר.

תוך התעלמות, ניסתה התוכנית חיים שכאלה לפרק ספינו מתום היש. לשיא הפילוף ועיוות העובדות הגיעה התוכנית בעת שהתייחסה לפרשת המחזה זרזק אותו לכלבים מאת מוסינזון, שהועלה על קרשי התיאטרון הלאומי הבימה לפני 19 שנים, בתחילת שנת 1958.

לצופה של היום קשה להכין את משמעות המר הזה והצגתו באותה תקופה. היה זה בעת שכל זרזק עזת השילטון, כולל שירותי-הביטחון, התגייסו כדי להסיל את העולם הזה. ערפי ערוותו של ראש שירותי-הביטחון דאז, איסר הראל, היה אז העולם הזה "האייבי מספר אחד של המישטר". לצורך זה מימנו שירותי-הביטחון הוצאה-לאור של שבועון מיוחד בשם "רימון", שניער לחיוב בעולם הזה. שורה של מה של מעשי-התנכלות, התנפלויות, הכאות, פצצות ומעשי-הטייה הופעלו במערכה להשקת העולם הזה.

המד"נה כולה צפתה בניסיון של הטלוויזיה לפברק מיתוס חדש סביב

אנליזה הסתייך

ה איש שנפל מן הסוס של המלך, לתוך בור הבנו הציבורי, הוא בראש וראשונה טרגדיה אישית. כל תכונות אופיו של מוסינזון התבלטו כבר בגיל מוקדם מאד, בהיותו נער. סיפורו נראה כמעט כלקוח מתיקו של עובד סוציאלי העוסק בבני-טובים. ייגאל, בן עין-גנים ליד פתח תקווה, היה בן-טובים מובהק. לאביו היתה רפת של ששים פרות חולבות בסביבת תל-אביב, איש אמיד מאד לפי המושגים של הימים ההם. המשפחה היתה טובה. אחיו, משה מוסינזון, חבר נען, היה ונשר אר אחת הדמויות החיוביות ביותר בחוגי הנוער ההסתדרותי.

אולם ייגאל היה נער מופרע משחר ילדותו. ללא אנאליזה פסיכולוגית יסודית, קשה לקבוע מה גרם לכך. שום מורה לא רצה בו. בשנה הראשונה של לימודיו גרש בזה אחר זה משלושה בתי-ספר. מבית-הספר תל-נוודי בצפון תל-אביב סולג מפני שנהג לקום באמצע השיעור, לצאת ולשחק בחצר בחיפושיות-זבל. מן בתי-הספר לבנים ברחוב אחיהעם סולק מפני שנהג להסתכל ברכבות בתחנת-הרכבת הסמוכה, תחת להיכנס לשיעורים. מבית-החינוך לילדי עובדים ליד הירקון סולק מפני שיצא להסתכל בציפורים.

בפני אב אמיד, המתיאש מחינוך בנו בעיר, עומדת ברירה שגרתית: לשלוח את בנו לקיבוץ. כך נהג גם אביו של מוסינזון. הוא שלח אותו למוסד החינוכי בבית-אלפא, ואחר-כך לבן-שמון. תחת ידי הם של מחנכים מתקדמים. שידעו איך לטפל בילד מופרע. הפך מוסינזון לפחות לתלמיד שאפשר היה לסבלו בכיתה.

לפי כל הסימנים, סבל כבר אז מוסינזון מרגשי-נחיתות מובהקים. חוסר-בטחון הי אופייני לילד הסבור כי אינו זוכה לאהבה מספקת. והמבקש לפצות את עצמו ביהרי דות מוגזמת ובחלומות-בהקץ. אסון משי-פתחי שנטל ממנו את אביו בנסיבות טראגיות, החמיר מצב-רוחו זה. במקום לרכוש את אהבת חבריו בידידות, הפך ייגאל הי צעיר לאגואיסט בלתי נסבל. הוא החל רואה את עצמו כאדם עליון, שהכל חייבים לשרתו, ואשר הכל מותר לו.

תחילה לא היה ברור לייגאל במה בדיוק גאונותו. אולם המקרה העיוור הצביע על הדרך. סיפר מוסינזון עצמו על מאורע זה לכתב העולם הזה, לפני ארבע שנים: "ישבתי בבית-הספר בבית-אלפא וכתבתי חיבור על מה שעבר עלי יום לפני כן. אותו יום יצאתי עם עדר המשק אל מעין הסנה. היתה זאת עונה של המלטה. במשך היום עורתי לכבשים רבים להמליט. אולם בדרך חזרה לא יכלו הולדות לנוע

ייגאל מוסינזון בחברת המחזה עמוס אטינגר, בתוכנית הטלוויזיה "חיים שכאלה" ששודרה בשבוע שעבר, ושהציגה תמונה מעוותת של דמותו של הסופר, אשר כתב מחזה לפי צורכי השילטון בתקופה החשוכה ביותר של מפא"י. כהרגלו, סיים אטינגר את המישדר בשמאלץ טוחט דמעות.

בטלוויזיה

שכרטיסיהן לא נמכרו. לוח-ההצגות הקבוע הראה סימני-גסיסה מובהקים. שתי להקות צבאיות שילקו את מערכוניו של ייגאל מוסינזון מתוכניותיהן. אחת מהן אחרי הצגת-הכוכרה, פגישה של מוסינזון עם בני-הנוער בבית תבורי של ההסתדרות בתל-אביב בוטלה בבושת-פנים, אחרי שי חמישה ילדים התאספו במקום. חיכו שעה ארוכה, יחד עם מוסינזון עצמו, לבוא קהל נוסף.

וכאילו כל זה לא הספיק, נדהמה השבוע הארץ לשמוע כי רעייתו של מוסינזון עצמו, עד לפני זמן קצר, אחזה בגדו באמצעים משפטיים כדי להכריחו להחזיר לה סכום של אלפי דולרים אמריקאיים. טענה שהוציא אותם ממנה ברמאות, תוך שימוש בתחבולות שפלות ביותר. הסיפור שהזדקק מתוך המיסמכים המשפטיים העיד על תכונות-אופיי שזיעזעו את הקהל עד היסוד. מעולם לא התמוטטה אגדה ציבורית.

ויאמר לו המלך: מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקר? ו... ויאמר המלך: יביאו לבושת-מלכות, אשר לבש בו המלך, וסוס אשר רכב עליו המלך, ואשר ניתן כתמלכות כראשו... והלבישו את האיש אשר המלך חפץ ביקרו, והרי כיבוהו על הסוס ברחוב העיר, וקראו לפניו: ככה יעשה לך איש אשר המלך חפץ ביקרו..." (מגילת אסתר, פרק ו')

פני שדישה חדשים • ניתנה תשרי בה מודרנית יותר לשאלה העתיקה. כל מנגנון המדינה גויס כדי להראות להמון מה ייעשה לאיש אשר הודד בן גוריון חפץ ביקרו.

שבועות מראש רעמו כל הצורות הי העמולה. קול ישראל הקדיש למחזה החדש, זרזק אותו לכלבים, תוכנית אחרי תוכנית. הכתבלבים השכירים השכיחו שבחן מן ראש, הכריזו עליו כעל מאורע אמנותי וספרותי.

בבוא הערב הגדול התכנסו בבית הבימה כל גדולי המדינה ורעיותיהם — רוב שרי הממשלה, ראשי הצבא והמשטרה, ראשי הסוכנות ומפא"י, פקידים בכירים ועסקנים למיניהם. בחוף ובמסדרונות הסתובבו מיר סב אנשי מנגנון-החושך.

מעולם לא היתה הצגת-תיאטרון דומה לזו. ברדת המסך, כאשר השתחוה על הבמה הסופר המחונן, הרים לידו בן גוריון, שישב במרכז השורה הראשונה, את שתי ידיו מעל לראשו, כדרך מתאגרף מנצח, ומחא כף. היה זה האות לכל השומן והסולת לנהוג כמוהו. רעם של מחיאות-כפיים הידהד באולם הארגמן. הי איש על הבמה קרן מאישר.

מאותו רגע פעל המנגנון הגדול. בכל אולם, בכל אגודה, על כל במה, נערכו סימפוזיונים שיומיהם קיול לתרום את תרומתם לפריסתה הגדולה. הסופר עצמו התראה גם עם ראשי מפלגות האופוזיציה, הזמינים אישית להצגה.

האיש, שראש-הממשלה רצה ביקרה, הלך מחיל אל חיל. כעבור חודשיים כבר הודיע כי הוא עומד לשאת את בתו של מיליונר אמריקאי. היה נראה כי ייגאל מוסינזון, בן ה-41, הגיע סוף-סוף לשיא ההחילה — הצלחה ספרותית, מעמד ציבורי רי ועושר כספי ירדו עליו כרוכים זה בזה. השבוע ** גזוו הכל. תיאטרון הבימה ביי טל 2 הצגות של זרזק אותה לכלבים, אחרי

* בחודש דצמבר 1957.
** אמצע חודש מרס 1958.